Nuo gydymo prie prevencijos: visuomenės sveikatos vaidmuo sveikatos sistemoje

Matuokime ne tik tai, ką išgydėme.
Matuokime ir tai, ko padėjome išvengti.

Prof. dr. Saulius Čaplinskas
LR Seimo narys

Panevėžys • 2026-11-18

Valstybinės ligonių kasos metinė konferencija 2026

VLK

2026 lapkričio 18 d.
Panevėžio kultūros centras
Kranto g. 28, Panevėžys

Programa

9.30 - 10.00	Dalyvių registracija
10.00 - 10.10	Konferencijos atidarymas, VLK direktorius **Gytis Bendorius**
10.10 - 10.40	**Sveikatos sistemos politinės aktualijos ir plėtros kryptys** **Raimonda Janonienė** • Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos Strateginio valdymo departamento direktorė
10.40 - 11.10	**VLK 2026 m. apžvalga, 2027 m. kryptys ir darbai** **Gytis Bendorius** • VLK direktorius
11.10 - 11.40	**Kas naujo finansavimo, sutarčių ir kainų pasaulyje?** **Tatjana Golubajeva** • VLK direktoriaus pavaduotoja
11.40 - 13.00	Kavos pertrauka
13.00 - 13.30	**Nuo gydymo prie prevencijos: visuomenės sveikatos vaidmuo sveikatos sistemoje** **Prof. Saulius Čaplinskas** • Lietuvos Respublikos Seimo narys
13.30 - 14.00	**Aštrus liežuvis, minkšta širdis** **Dainius Jakučionis** • gydytojas psichoterapeutas
14.00 - 14.50	Muzikinis sveikinimas konferencijos dalyviams

SEIMO NARIŲ ŽODINĖ BLIC APKLAUSA

Ką primena žodžiai „visuomenės sveikata“?

52 spontaniški atsakymai • sugrupuoti pagal artimą prasmę • ne reprezentatyvus tyrimas

PREVENCIJA IR SVEIKA GYVENSENA

- Prevencija (4 kartus)
- Tam tikros prevencinės programos
- Aktyvus laisvalaikio leidimas
- Judėjimas
- Sportas
- Sportas (judesys)
- Fizinis aktyvumas
- Mankštos ir seminarai
- Mankštos, šiaurietiškas ėjimas
- Maistas
- Mažiau vaistų ir daugiau sveiko gyvenimo
- Sveikatinimas, kad nereikėtų kreiptis į gydytojus

ŠVIETIMAS IR RIZIKOS

- Socialinė reklama
- Švietimas
- Daugiau į tikslinę grupę nukreiptų edukacinių programų
- Skiepai
- Sunkios ligos ir stresas
- Jauni žmonės ir veipai
- Šlamštainiai, čipsai, kebabai, šokoladas
- Sanitarinė apsaugos zona

SISTEMA IR PASLAUGOS

- Pagalvoju apie vaistus
- Prieinamos sveikatos paslaugos
- Medicinos įstaiga
- Poliklinikos
- Visiems vienodai prieinama sveikatos sistema
- VSB ir jo renginiai
- VSB ir švietimo veikla
- VSB
- Tinklas
- Institucijos
- Didesnis finansavimas

VERTĖ IR PASITIKĖJIMAS

- Svarbu
- Valstybės rūpestis
- Pasitikėjimas
- Vienas svarbiausių rūpesčių
- Gerovė
- Ypatinga svarba, bet visuomenės neįvertinta
- Stiprus žmogus
- Pats svarbiausias dalykas
- Puiku

NEŽINOJIMAS IR KRITIKA

- „Darmajedai“
- Nežinau, ką jie atlieka
- Trūksta rūpinimosi mano asmenine sveikata
- Nežinau
- Nieko apie ją nežinau
- Nesupranta žmonių
- Nežinau, apie ką
- „Šūdina“
- Netvarka

Atsakymai pateikti išlaikant apklausos dalyvių formuluotes; pasikartojanti „prevencija“ sujungta (4 kartai).

Visuomenės sveikata – kas tai?

Gyventojų visapusė dvasinė, fizinė ir socialinė gerovė

Ne vien institucijos, renginiai ar gydymo paslaugos.
Žmogui – daugiau geros sveikatos ir savarankiško gyvenimo metų.

LR visuomenės sveikatos priežiūros įstatymas, 2 str..

Prevencijos paradoksas

Nejvykęs infarktas

Išvengtas insultas

Išsaugotas savarankiškumas

Nematomas nereiškia neišmatuojamas.

Atotrūkis tarp galimybių ir rezultatų

309
Lietuva

168
ES vidurkis

2022 m. prevencinėmis priemonėmis išvengiamos mirtys, 100 tūkst. gyventojų (standartizuotas rodiklis)

EBPO ir Europos Komisija, Lietuvos sveikatos profilis 2025

Kiek kainuoja prarasta sveikata?

9,7 mlrd. €
Baltijos šalys

4,8 mlrd. €
Lietuva

Modeliuoti metiniai su sveikata susiję produktyvumo nuostoliai, 2023 m. duomenys.

Ne PSDF išlaidos ir ne visa prevencija išvengiama suma. Šaltinis: WifOR, 2026, skaidrės 4–5.

Sveikata – ne vien išlaidų eilutė

Darbingumas

Savarankiškumas

Mažesnė slaugos našta

Sveikatos vertę matuokime ir už gydymo įstaigos ribų.

Trys būdai mažinti atotrūkį

Finansinis
Pagrįstos investicijos

Organizacinis
Trumpesnis paciento kelias

Teisinis
Šalinti nepagrįstas kliūtis

Vienas žmogus – viena pagalbos grandinė

Šeimos gydytojas
Nustato riziką

VSB programa
Padeda keisti įpročius

Grįžtamasis ryšys
Matuojamas pokytis

Gydytojo nukreipimas – vienas kelias; VSB bendruomenės paslaugos gali būti pasiekiamos ir tiesiogiai.

Du finansavimo lygmenys – viena prevencijos sistema

Valstybės dotacija
Bazinės funkcijos ir specialistai

Savivaldybės ir VSB
Vietos poreikiai ir prieinamumas

Galimas PSDF apmokėjimas
Papildomos apibrėžtos paslaugos

NORMATYVAS BE FINANSAVIMO – DAR NE PASLAUGA ŽMOGUI

Etatų poreikis ir realios specialistų sąnaudos turi atsispindėti naujoje metodikoje.

Kada prevencinė paslauga gali būti apmokama?

Aiškus aprašymas ir tikslinė grupė

Trukmė, savikaina ir specialistų kvalifikacija

Kokybė ir nedubliuojamas apmokėjimas

Pasiekiamumas, tęstinumas ir sveikatos pokytis

KONKRETŪS PAVYZDŽIAI – NE PATVIRTINTAS PSDF SĄRAŠAS

PAVYZDŽIAI: ankstyvoji intervencija jaunimui • priklausomybės konsultavimas • psichologinės gerovės stiprinimas

Sveikatos centrai: ką turime išmatuoti?

Paslaugų prieinamumas ir kelio trukmė

Lėtinių ligų kontrolė ir komplikacijos

Ryšys su VSB ir socialine pagalba

Nuo žinių prie sprendimų

Sveiko amžėjimo ambasadoriai

Mokslinės žinios – žmonių kasdieniams pasirinkimams

Seime vykusios „Sveiko amžėjimo ir ilgaamžiškumo asamblėjos“ pranešimų įrašai Sveiko amžėjimo ambasadorių „YouTube“kanale

Ką siūlau sutarti 2027 metams?

1. SAM: metodika ir sąnaudų pagrindimas

2. Paslaugų atranka ir teisinis vertinimas

3. Pilotai ir 6–12 mėn. poveikio vertinimas

Atsakomybė • Nedubliavimas • Prieinamumas • Sveikatos rezultatas

NUO PASIŪLYMŲ RINKIMO – PRIE ATSAKINGŲ SPRENDIMŲ

SAM ir partneriai: paslaugų atranka → teisinis ir sąnaudų vertinimas → pilotas → poveikio įvertinimas

Matuokime ir tai, ko padėjome išvengti

Prevencija neturi konkuruoti su gydymu.
Ji turi tapti neatsiejama sveikatos sistemos dalimi.

Daugiau geros sveikatos gyvenimo metų.